

Jeg læste for nylig en anmeldelse af komponisten Else Marie Pade i Politiken. Anmelderen mente, at Pades værk er overvurderet, fordi hun ikke var den allerallerførste der tænkte atonaliteten på præcis den måde, hun gjorde i sine kompositioner. Hendes værks intensitet, skønhed og særlige tonalitet var fuldstændig underordnet, fordi kritikeren havde sine avantgardebriller på. Og med de briller, er værket er kun betydningsfuldt, hvis det lever op til at være en glødende spydspids på avantgardens pil.

Tanken om avantgardebegrebet som målestok for kunst har plaget kunstkritikken siden Marx og Engels kommunistiske manifest, siden Marinettis futuristiske. Kunsten skal pege fremad for fuld fart, den skal ændre folkets kunstforståelse, fordi den ikke har noget til overs for den kunst, folket bryder sig om.

Avantgardekritikken bedømmer ud fra kriterier, der handler om en bestemt politisk holdning og en fremtidstænkning, der hører en anden tid til; men det er som om den stadig lever videre vore dages kunstkritik, som om den måde, vores tanker og holdninger har forandret sig på siden sidste århundrede, ikke er fulgt med ind i bedømmelsen af kunst. Eller er en udstilling som denne vi åbner i dag måske et tegn på, at noget har forandret sig, at vores tanker om tiden og kunsten bevæger sig i nye retninger, og at vi kan tage avatgardebrillerne af? Men hvis vi skal tage de briller af; hvilke passer så til vores tid.

Avantgademanifesternes credo handlede om fremskridtet; tiden var en pil vi kastede foran os, alt skulle forandres, rykkes op med rode, og vi havde travlt; for der var fart på, fremad, fremad. Det var en idealistisk tankegang - først skal alt forandres, og når det med tiden i fremtiden er forandret, SÅ vil tingene være, som de skal være. Også mennesket vil være et andet, det vil være skønt og fredeligt.

I dag har vi set konsekvenserne af forestillingen om fremskridtet som det saliggørende. Og ikke mindst har vi nok set, at mennesket; det er som det er, på godt og ondt. Så vi er trådt et

skridt tilbage. Fremtidshåbet er kølnet, i stedet har vi det, vi har. Vi tager det i vores hænder. Nuet. Øjeblikket. Vi er som vi er, vi har måske opgivet den store forandring. Måske skal vi have mindre travlt, måske skal vi slet ikke kaste tidens spyd, men i stedet rulle i tidens cyklus. Måske skal det hele handle om øjeblikket; om at fange det eksistentielle nu.

Kunst er ikke kun værdifuldt, fordi det er absolut nyt. Det er værdifuldt hvis det har liv, hvis det fanger nuet med øjets og håndens lasso. Når jeg ser Anna Sybergs akvareller for eksempel, ved jeg på hvilken årstid de er malet, men jeg ved ikke nødvendigvis hvilket år. Planternes vækst og livscyklus går ikke fremad, fremad; den cirkler med året, dukker frem og dør igen. Blomsterkunsten er en historisk og vidunderlig genre, der for eksempel er fremtrædende i de assyriske relieffer, de egyptiske papyrus og i middelalderens arkitektur og illuminationer. Men i 1800 tallet skete der noget, og siden har blomstermaleriet været en foragtet genre; men i dag, hvor naturen og dens liv og dens tid kalder på os med en bævende, insisterende og stærk stemme; i en tid, hvor vi måske som mennesker skal lade være med blot at løbe fremad, og i stedet stå stille og være i nuet, får den en helt ny betydning.

Det er som om vi igen kan se blomstens vækst i dens underfuldhed, betydningsfuldhed og mangfoldighed. Måske endda ligefrem underlægge os den kraft, der stråler fra den kunstner, der forsøger at fange planternes langsomme væren.

Anna Syberg malede hovedsageligt akvareller; også materialet har altså en anden tidslighed end det i modernismen langt mere anerkendte og hyldede oliemaleri. Akvarellen handler om nuet; du kan ikke gå tilbage og rette, du må fange lyset og farven omkring dig med penslen, farven og vandet. Nuet dryppes ned på papiret og gives videre til os.

Eksistensens nu, der ruller gennem årstiderne; tulipan, vindrue, georginer og citroner. Da Anna Syberg rejste til Italien blev hun

som mange andre danske kunstnere begejstret for det italienske lys; men endnu mere, da hun forstod at det grove italienske akvarelpapir i sig selv har et særligt lys, og som man kan se her i salen omkring os, gengiver hun det italienske hvide tørre lys og den måde det næsten kan overfalde planter og genstande på, ved også at lade papirets lys skinne.

Jeg ser det ikke som tilfældigt, at Anna Syberg vælger at male evighedsblomster; de blomster der kan træde uden for planternes cyklus og beholde farveglansen, selv når årene går; eller hendes fascination af kaktussen i drivhuset i Botanisk Have, der er malet så den nærmest ligner de rødder, van Gogh malede i slutningen af sit liv. Det er umuligt at få et overblik over væksten, planten er et forsvindingsnummer, hvor sted og tid opløses; her er den fremadskridende tid helt forsvundet, der findes kun nuet og den langsomme vækst.

Akvarellen er ikke planten; det der foregår, vores fornemmelse af nuet i samvær med blomster og blade og stilke, er fremkaldt af kunstneren. I Anna Sybergs akvareller kan der være flere forskellige teknikker i samme billede; hun leger med vores blik, som i sin vindrueakvarel; noget er i baggrunden, tilsyneladende ufærdigt, som i Michelangelos nonfinito fresker. Andre steder i akvarellen er vindruerne perfekte, færdige. Akvarellen bliver på den måde et forvandlingsbillede, hvor man det ene øjeblik oplever det, man ser, som natur, i det næste ser den tydelige stregtegning og forstår at dette er kun et forsøg på at fange naturen. Naturen bliver i mit sind natur og kunst på samme tid, og jeg bliver opmærksom på, hvordan mit øje skaber virkelighed. Denne bevægelse i blikket, denne måde at vise os hvordan vi ikke kan lade være med at skabe virkelighed af streger og farver på et stykke papir, er med til at give den særlige stemning, Anna Sybergs akvareller sætter beskueren i; det handler ikke kun om blomstens skønhed, eller om en længsel efter det romantiske islæt i naturen; det er virkelighed lige her og nu, ved sygesengen, i vindueskarmen, i den skæve potte. For nuet er det eneste vi med sikkerhed ved, at vi har. Måske kan vi også bruge

det, at vi ser os selv se, til at se, hvordan vi er vanemennesker, når vi bedømmer kunst; at når vi har lært at kunstens værdi ligger i, at den er ny og grænseoverskridende på en helt særlig måde, så kommer vi måske til at se overse noget; den måde en stilk ligger hen over et kronblad, den måde vandet i glasset spejler sig, fordi det selv er skabt af vand.

Den tid, hvor Anna Syberg malede, var fuld af håb; de somre hun boede med sin familie i små hytter på stranden ved Fynshoved og levede det vitale, naturnære og simple liv, var baseret på en forestilling om, at man gennem den form for væren kunne skabe en ny og frisk verden. I dag vender vi os igen mod naturen. Men vi er nervøse, måske enda angste. Forsvinder det hele for os om lidt, er vores fremskridtsiver gået for vidt? Der er ikke så meget håb, snarere frygt. For mig at se kan denne fine udstilling, der åbnede og lukkede i Fåborg omkring pandemien, vise os, at håbet findes. At vi kan finde ind til et nu ved at tage Anna Sybergs verdensblik på os, og møde hende i et langsomt voksende, cyklisk nu. Den kan vise os, at avantgardens kunst kun er en blandt flere måder at opleve verden på, og vi kan hengive os til Anna Sybergs fokuserede blik og præcise hænder, hendes farver og papir og det vand, hun uafbrudt dyppede sit legeme og sin pensel i.